

Revizor

Nikolaj Vasiljevič Gogol

Analýza uměleckého díla

Zasazení výňatku do kontextu díla

- Do malého ruského městečka se dostane zpráva o tajném příjezdu revizora z Petrohradu. To zcela překvapí místní úředníky, kteří mají špatné svědomí kvůli úplatkům a dalšímu nepořádku. Najednou se rozšíří zpráva (od Dobčinského a Bobčinského), že už je ten nový revizor ve městě a bydlí v jednom hostinci. Hned se všichni seberou a jdou přivítat údajného revizora Chlestakova. Ten je však jen úředník, ale po zdvořilém přivítání a nabídnutí noclehu, pokračuje s jejich hrou a předstírá, že je revizor. Chlestakov raději odjíždí, kdy se začíná obávat prozrazení, ale stihne se ještě zasnoubit s hejtmanovou dcerou. Po odjezdu Chlestaka, na oslavu zasnoubení, přiběhne poštovní mistr a v ruce má dopis, který napsal Chlestakov příteli do Petrohradu, a kde se vysmívá všem úředníkům. Úředníci lamentují nad tím, jak mohli být, tak hloupí. Poté se občané dozvídají, že přijíždí skutečný revizor. Konečná scéna ukazuje jejich kamenné tváře.

Téma a motiv

- Téma je ukázat divákovi korupci v ruské společnosti. V díle jsou vidět všechny nešvary a zločiny, kterých se ruští úředníci dopouštěli (úplatkářství, byrokracie).
- Motivy jsou lež, poštovní tajemství, mazanost, úplatky, podvod a manipulace.

Časoprostor

- Děj se odehrává v časovém úseku 24 hodin v ruském provinčním městečku.

Kompoziční výstavba

- Chronologická, kniha obsahuje pět jednání
- **Expozice** – Hrdinové příběhu získávají informaci o příchodu revizora. Začíná debata na téma, jak si má každý uklidnit na svém písečku.
- **Kolize** – Zjištění, že revizor je již delší dobu ve městě, neklid, snaha získat si revizora.
- **Krize** – Vyvrcholení hry je ve své podstatě zvrát děje na konci hry
- **Peripetie** – Z dopisu, který údajný revizor poslal známému se hrdinové dovídají jeho pravou identitu. Chvilí na to je jim ohlášen příchod skutečného revizora
- **Závěr** – V závěru se již žádné dovysvětlení nevyskytuje. V posledním výstupu oznamuje četník příjezd úředníka na zvláštní rozkaz z Petěrburgu. Z pohledu postav by se mohlo jednat konec tragický, nicméně tohle jsou už pouze nejpravděpodobnější spekulace, protože hra v tento moment končí.

Literární forma, druh a žánr

- Literární druh je drama
 - Literární žánr je komedie
 - Literární forma je próza
-

Vypravěč / lyrický subjekt

- Dialogy postav
- Scénické poznámky

Postavy

- **Hejtman (Anton Antonovič)** - malicherná postava, vystupuje velice solidně. Chová se důležitě a důstojně. Ze strachu jedná bezhlavě jako zbavený vůle, bere úplatky, dostává se do lží, má strach z kontrol.
- **Anna Andrejevna** – žena hejtmana, s každým koketuje, zvědavá, marniví
- **Chlestakov** – Petrohradský mládenec, úředníček, podvodník, povaleč, trochu přitroublý. Hovoří i jedná bez rozmyslu, využívá hlouposti a strach úředníků.
- **Osip** – sluha, rád káže mravy, je chytřejší než jeho pán
- **Bobčinskij a Dobčinskij** – velice zvědaví. Podobají se jeden druhému, skákají si stále do řeči
- **Pošt mistr** – člověk prostoduchý až do naivity
- **Marja Antonovna** – dcera hejtmana, Chlestakov jí požádá o ruku

Vyprávěcí způsoby

- Přímá řeč, která je uváděna bez uvozovek

Typy promluv

- Hra je založena na svěžích dialogích přímo odposlouchaných ze života (přímá řeč bez uvozovek, scénické poznámky)
- Dialogy
- Monology

Jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku

- Komedie o pěti dějstvích
- Obsah dialogů vtipně vystihuje charakter a myšlení protagonistů. Slova jsou:
- Hovorový jazyk, místy až nespisovný
- Stylově neutrální i zabarvená
 - „mrcha“
 - „křupan“
 - „husa“
- Přirovnání
 - „zavřu tě, až budeš černý“
- Metafora
 - „v žilách oheň, mráz“

Tropy a figury a jejich funkce ve výňatku

- Metafora (=Obrazné pojmenování založené na vnější podobnosti)
- Přirovnání (=Podobá se metafoře, ale je snadněji rozeznatelné, díky příslovci jak, jako)
- Tropy (=obrazné pojmenování založené na pozměnění významu slov.)

Kontext autorovy tvorby

- Poměry v Rusku, které chtěl čtenářům přiblížit. Tématem je zobrazení křivé tváře maloměstského života.
- Hra je výsledkem dlouholetého autorova úsilí, kdy chtěl shrnout vše špatné v Rusku a současně se tomu vysmát. Dílo je satiricky zaměřeno proti úplatkářství.
- V době svého prvního uvedení zcela zbořila veškerá pravidla tehdejšího divadla. Ve hře není jediná kladná postava a o „povinné“ milostné zápletky také nemůže být řeč.
- Dílo Revizor vzniklo ve druhé fázi autorova spisovatelského období, a to v té době, kdy tíhnul k realismu.
- N.V. Gogol byl představitelem literatury mezi realismem a romantismem. Jeho tvorba se dělí na dvě období.
- První období – uchýloval se k romantismu, zde vznikly díla, jako např. Večery na samotě u Dikaňky, Taras Bulba
- Druhé období – tíhnul spíše k realismu. Jeho tvorba byla pod vlivem evropských realistů, takže se z něj stal realista. Sem řadíme díla: Mrtvé duše, Revizor

Literární / obecně kulturní kontext

- **Nikolaj Vasiljevič Gogol**
 - Významný ruský prozaik a dramatik, narodil se v roce 1809, pocházel z Ukrajiny, z rodiny statkáře. Jeho otec měl kulturní zájmy, psal komedie. Literární nadání po něm Gogol zdědil. Gogol vystudoval gymnázium a odcestoval do Petrohradu. Obdivoval Puškina a chtěl být svému národu prospěšný.
 - Od roku 1831 začal psát své osobité prózy. Spojením grotesknosti a ironičnosti s osudovou tragikou hrdinů povídek navázal Gogol na Puškina a ovlivnil Dostojevského. Gogol odsuzoval společnost složenou z chladných, malicherných, všedních povah. Jeho ideálem byla mravně dokonalá společnost.
 - **Století:** přelom 1. a 2. Poloviny 19. st.
 - **Umělecký směr a proud:** ruský realismus
 - **Znaky:**
 - Věděla byla na nižší úrovni než zbytek světa
 - Literatura zde měla zásadnější význam – informovala společnost o pokroku
 - Rozvoj literatury realistické společně s romantikou
 - **Zástupci:**
 - Ivan Alexandrovič Gončarov
 - Ivan Sergejevič Turgeněv
 - Lev Nikolajevič Tolstoj
 - Autoři v této době se zabývali především hlubšími analýzami člověka, což bylo málo čtivé pro čtenáře, jdoucí po zápletky.
 - Mezinárodní politika vedla k pokusům o ovládnutí středozemního moře a k získání lepších podmínek pro obchod. To vedlo ke konfliktům především s Osmanskou říší

(Krymská válka v 50. letech). Kvůli angažovanosti Sardinie, Anglie a Francie bylo Rusko poraženo.

- Porážka vedla v Rusku k tomu, že si konečně uvědomili nutnost reform. Došlo ke změně na trůnu – Mikuláše vystřídal Alexandr. Ten roku 1861 zrušil nevolnictví a změnil soudnictvím tím, že zbavil šlechtu práva rozhodovat spory, čímž zajistil nezávislost. Provedl také decentralizaci státní správy.
- Tyto reformy vykročily správným směrem. Chyběla ale ústava a samoděržavní systém byl v podstatě zachován. Monopol na všechny úřady měla šlechta, car mohl svévolně rozhodovat o všem

- **5 autorů a díla té doby:**

- **Ivan A. Gončarov – Oblomov**

- pojednává o marném boji s leností, pasivností a nerozhodností. I když už to vypadá, že hlavní hrdina Oblomov tento boj vyhrává, stejně se ke konci vrací zpět do svých starých kolejí. Také zde autor naznačuje, že výchova šlechtických dětí v Rusku není správná spolu s kritikou nevolnického systému. Na důkaz Oblomovy lenosti je kniha napsána tak, že první pětina knížky je o tom, jak jenom stále usíná a odbíjí návštěvy

- **Ivan Sergejevič Turgeněv – Otcové a děti**

- Student-nihilista (nihilismus = moderní způsob myšlení v tehdejší Rusku) Bazarov. Se svým mladším přítelem Arkadijem se vydává na cestu k rodičům. Nejdrive u Arkadijových rodičů se seznámí s jeho aristokratickým strýčkem a dobromyslným otcem, který právě zplodil druhého syna se svou o 20 let mladší ženou Feničkou. Bazarov studuje lékařství a chce se stát újezdni doktorem. Svému budoucímu povolání se věnuje bez ustání a tvoří si mezi ruskými muži přátelé. Dva hrdinové jsou pozváni k panské dámě Anny, která žije z dědictví svého zesnulého muže a přechovává ještě senilní tetu a mladší sestru Káťu. Obě jsou velmi moudré. Extrovertní Anna se s Bazarovem dává do řeči a přes dlouhý čas se spolu přou o věcech odborných. Po čase k ní Bazarov zahoří láskou.

- **Fjodor Michalovič Dostojevsky – Zločin a trest**

- Hlavní hrdina student Rodion Romanovič Raskolnikov je velmi chudý, a právě z nedostatku peněz je nucen odejít ze studií. Rodion žije v zatuhlém pronajatém pokoji, nemá peníze, hladoví, ale přesto nemá zájem si najít nějakou poctivou práci. Aby dokončil školu, chce se jeho sestra provdat za bezcharakterního boháče Lužina. Rodion je zásadně proti a sestrě sňatek rozmluví. Rodinu napadají různé myšlenky, jak lehce přijít k penězům.

- **Lev Nikolajevič Tolstoj – Vojna a mír**

- Jeho nejvýznamnější dílo. Rozsáhlá románová epopej, obsahující čtyři díly. Tolstoj v ní popisuje život ruské společnosti. Hlavní roli zde hrají rodiny Bolkovských a Rostovovů. Andrej Bolkovskij je energický a realistický člověk, Bezuchov je naproti tomu idealista, snílek, kterého zajímá pravda a mysl života. Andrej se zasnoubí s Natašou Rostovovou. Lásky s ale mnoho neužije, umírá v bitvě u Borodina. Bezuchov se také účastnil boje proti Francouzům, naplánoval dokonce atentát na Napoleona. Padl ale do francouzského zajetí a z něj byl vysvobozen partyzány. Po návratu z války se oženil s Natašou, bývalou

snoubenkou Andreje, která se stává vzornou manželkou a matkou. Tolstoj ji pokládá za ideál ženy

- **Anton Pavlovič Čechov – Ivanov**

- Román v dramatu o učňovských letech Čechových vrstevníků, kteří prožívají citová zklamání a ztrátu iluzí.

- **Období:**

- Ruský realismus – přelom 1. a 2. pol. 19. stol.
 - V této době přetrvává nevolnictví a vznikaly velké sociální rozdíly. V době hospodářského rozmachu, zde byla podpora realismu. Ovšem při krizi byla podpora zase romantismu. V tomto období, na přelomu 1. a 2. poloviny 19. století docházelo k tomu, že u autorů byly vidět znaky jak romantismu, tak realismu.